نشريه مهندسي عمران اميركبير

نشریه مهندسی عمران امیرکبیر، دوره ۵۴، شماره ۱، سال ۱۴۰۱، صفحات ۱۶۵ تا ۱۹۰ DOI: 10.22060/ceej.2021.18379.6862

مطالعه آزمایشگاهی و عددی بر روی عملکرد لرزه ای دیوار مسلح شدهی ترکیبی

نبى الله احمدى ، مجيد يزدان دوست * ٢

۱– دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران، تهران، ایران ۲– دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه قم، قم، ایران.

تاریخچه داوری: دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۹ بازنگری: ۱۳۹۹/۰۵/۲۸ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۳۰ ارائه آنلاین: ۱۳۹۹/۰۴/۱۲

> کلمات کلیدی: خاک مسلح ترکیبی عملکرد لرزه ای سطوح گسیختگی آزمایش میزلرزه مدلسازی

خلاصه: محدودیت ها و معایب موجود در هر یک از روش های پایدار سازی توده خاک سبب شده است تا در دههی اخیر، استفادهی همزمان از چند روش مختلف در کنار هم در قالب یک سیستم مرکب ابداع و معرفی گردد. در این راستا، سیستم خاک مسلح شده ی ترکیبی به صورت تلفیقی از دو روش خاک میخ کوبی شده و خاک مسلح، ضمن اختصاص جایگاه مناسبی در میان روش های پایدارسازی، با استقبال گسترده ای مواجه شده است. عدم وجود شناخت کافی از عملکرد این سیستم نوظهور به خصوص در شرایط میز لرزه ای، ما را بر آن داشت تا در تحقیق حاضر ضمن ساخت ۳ مدل فیزیکی ۹ g با ارتفاع یکسان و طول میخ های مختلف بر روی میز لرزه و همچنین ۱۰ مدل عددی با مقادیر متفاوت از ارتفاع دیوار و طول المان تسلیح، به بررسی عملکرد لرزه ای این سیستم در قلود. نتایج به دست آمده حاکی از ورود سیستم به فاز پلاستیک و آغاز تشکیل گوه گسیختگی به ازای تغییر مکان های افقی نرمالیزه شده (AHX) ۵/۵۰ الی ۱۰/۱ درصد و ۱۰/۵ الی ۶/۵ درصد می باشد. همچنین مشاهده شد که گوه گسیختگی احتمالی به صورت ترکیبی از یک سطح منحنی با تقعر رو به پایین و یک سطح مایل با نقطه تلاقی مشخص می باشد. رشد ناگهانی ۶ تا ۳۷ درصدی ترکیبی از یک سطح منحنی با تقعر رو به پایین و یک سطح مایل با نقطه تلاقی مشخص می باشد. رشد ناگهانی ۶۶ تا ۳۷ درصدی ترکیبی از یک سطح منحنی با تقعر رو به پایین و یک سطح مایل با نقطه تلاقی مشخص می باشد. رشد ناگهانی ۶۶ تا ۳۷ درصدی ترکیبی از یک سطح منحنی با تقعر رو به پایین و یک سطح مایل با نقطه تلاقی مشخص می باشد. رشد ناگهانی ۶۶ تا ۳۷ درصدی ترمیبر شکل های افقی سیستم ضمن عبور از مرز رده علولی المان های تسلیح ، شتاب پایه و CAV در خلال افزایش ارتفاع نامه FHWA را در خصوص انتخاب ۲/۰ H به عنوان طول بحرانی المان های تسلیح، شتاب پایه و CAV در خلال افزایش ارتفاع سیستم نشان داد که انتخاب طول المانهای میخ و المان تسلیح، شتاب پایه و CAV در خلال افزایش ارتفاع سیستم می تواند به عنوان یک چیدمان کارآمد معرفی گردد.

۱- مقدمه

استقبال از سیستم خاک مسلح شده با المانهای تسلیح طی چهار دههی گذشته به لحاظ دارا بودن مزایایی از جمله سرعت اجرای بالا، صرفه اقتصادی مناسب، سازگاری با فضاهای اجرایی محدود و پیچیده، قابلیت برقراری هماهنگی با سایر سیستمهای پایدارسازی، در دسترس بودن ملزومات اجرایی، انعطاف پذیری مناسب، عدم نیاز به پیسازی، عملکرد مناسب لرزهای و ...، سبب شده این سیستم رفته رفته به عنوان یک سیستم پایداری دائمی و مستقل، جایگزین سیستمهای متداول گردد.

محدودیتهای موجود در برخی شرایط اجرایی مانند فقدان فضای لازم جهت اجرای یک سیستم پایداری مشخص، کافی نبودن ظرفیت باربری خاک و توجیهات اقتصادی، ضرورت استفادهی همزمان از چند سیستم مسلحسازی *نویسنده عهدهدار مکاتبات:M.yazdandoust@qom.ac.ir

متفاوت را در کنار هم به عنوان یک سیستم مسلحسازی مرکب، مسجل میسازد. از سوی دیگر سازگاری و هماهنگی مناسب بین روشهای مختلف مسلحسازی خاک با المانهای تسلیح، سبب شده است تا طی سالهای اخیر استفادهی ترکیبی از این سیستم به عنوان یک روش ایدهآل و کارآمد در بسیاری از پروژههای عمرانی مطرح شود.

سیستم خاک مسلح شدهی ترکیبی عبارت است از استفادهی همزمان از دو یا چند سیستم مسلحسازی مختلف در قالب یک طرح واحد. در این سیستم، بر اساس شرایط اجرایی حاکم بر طرح، دو یا چند سیستم مسلحسازی با المانهای تسلیح مختلف جهت دستیابی به پایداری کل طرح مورد استفاده قرار می گیرند [۱]. ایدهی سیستم ترکیبی نخستین بار در سال ۲۰۰۴ توسط شرکت

ر حقوق مؤلفین به نویسندگان و حقوق ناشر به انتشارات دانشگاه امیرکبیر داده شده است. این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License) که این این این این این این این ایسانس، از آدرس https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode دیدن فرمائید.

شکل ۱. سیستم ترکیبی موازی متشکل از تسمه فلزی و المانهای میخ بدون اتصال به یکدیگر [۲]

ساختمانی نیکولسن^۱ و با اجرای سیستم میخکوبی به منظور پایدارسازی یک دیوار خاک مسلح با تسمه فلزی، ارائه گردید. همان طور که در شکل ۱ مشاهده میشود، به علت نامناسب بودن عملکرد دیوارهی خاک مسلح یک بزرگراه در ایالت ایلی نویز آمریکا در زمان بهرهبرداری، با بهرهگیری از سیستم میخکوبی به پایدار سازی آن پرداخته شده است [۲].

سیستمهای ترکیبی بر حسب نحوهی عملکرد سیستمهای تشکیل دهندهی آن به دو گروه اصلی تقسیم بندی می شوند:

الف- سیستمهای ترکیبی موازی

در این، سیستم نیروهای وارد شده به کل مجموعه به نسبت ظرفیت اندرکنشی المانهای تسلیح، بین دو سیستم تقسیم می شود. به بیانی دیگر مجموع ظرفیت اندرکنشی تمامی سیستمهای تشکیل دهنده، موجب برقراری پایداری کل سیستم می گردد (شکل۲) [۳].

ب- سیستمهای ترکیبی سری

در این سیستم نیروهای وارد شده به کل مجموعه بر حسب موقعیت سیستمهای تشکیل دهنده، به طور مستقیم به هر سیستم اعمال می شود و هر سیستم بر حسب موقعیت هندسی آن، تأمین کنندهی پایداری بخشی از

کل مجموعه میباشد.

این سیستم که عموماً متشکل از سیستم میخکوبی در قسمت تحتانی سازه و سیستم خاک مسلح در قسمت فوقانی میباشد (شکل۳) و استفاده از آن به شرط امکان اجرای سیستم میخکوبی، منجر به کاهش چشمگیر حجم عملیات خاکی و افزایش بهرهوری اقتصادی پروژه میگردد [۱].

با توجه به مکانیزم ترکیب و قرارگیری سیستمهای سازندهی سازههای مرکب، شناخت اندرکنش سیستمهای تشکیل دهنده با یکدیگر جهت دستیابی به یک طراحی ایدهآل، اجتناب ناپذیر است. پیچیده بودن رفتار سیستمهای مسلحسازی از یک سو و نوپا بودن این سیستم از سوی دیگر سبب شده است که تاکنون شناختی جامع در زمینهی عملکرد سیستمهای مرکب صورت نگرفته باشد. لذا مطالعات انجام شده بر روی این سیستم بسیار اندک بوده و تنها در شرایط استاتیکی صورت گرفته است که میتوان به آنها اشاره نمود.

چینگ-چانگ فنگ^۲ و همکاران در سال ۲۰۱۱ با ابزار بندی یک سیستم مرکب موازی مطابق شکل ۴، اقدام به بررسی رفتار استاتیکی این سیستم نمودند.

¹ Nicholson

² Chia-Cheng Fan

شکل ۲. سیستم ترکیبی موازی متشکل از تسمه فلزی و المانهای میخ با اتصال به یکدیگر [۳]

Fig. 2. Hybrid wall consisting of metal strips and nail elements with connecting to each other [3]

شکل ۳. سیستم ترکیبی سری متشکل از خاک مسلح در قسمت فوقانی و میخ کوبی در قسمت تحتانی [۱]

Fig.3. Hybrid wall consisting reinforced soil mass at the top and soil nailing at the bottom [1

شکل ۴. سیستم ترکیبی موازی متشکل از خاک مسلح ژئوگرید و میخ کوبی [۴]

Fig. 4. MSE/soil nail hybrid retaining wall consisting of geogrids connected to nail elements [4]

شکل ۵. سیستم ترکیبی سری متشکل از خاک مسلح با تسمه در قسمت فوقانی و میخ کوبی در قسمت تحتانی [۵]

Fig.5. A MSE/soil nail hybrid retaining wall in cut/fill situations [5]

در مطالعه یمیدانی دیگر که توسط پژوهشگاه حمل و نقل تگزاس بر روی یک سیستم مرکب سری به ارتفاع ۱۱ متر صورت گرفت، بیشترین تغییر مکان سازه در تاج سیستم میخکوبی مشاهد شد. در این سیستم که در شکل ۵ نشان داده شده است، سازه ی خاک مسلح با تغییر مکانهای بسیار ناچیز همراه با سیستم میخکوبی جا به جا شده است. این امر بیانگر اهمیت سیستم میخکوبی به عنوان یک بستر برای سازه ی خاک مسلح بوده و عملکرد آن را به طور مستقیم وابسته به سیستم میخکوبی می سازد [۵]. نتایج این مطالعات نشان داد که بیشترین نیروی استاتیکی ایجاد شده در سیستم خاک مسلح در تراز ۴۵/۰ ارتفاع سازه و در سیستم میخ کوبی در تراز ۸۵۵/۰ ارتفاع اتفاق میافتد. این در حالی است که در مورد سیستم خاک مسلح و سیستم خاک میخ کوبی منفرد شده، محل برایند نیروی استاتیکی در تراز ۳۳/۰ گزارش شده است. همچنین وقوع بیشترین نیرو در بالاترین ردیف میخها در خلال تجربهٔ بارهای ترافیکی، لزوم توجه بیشتر به المانهای تسلیح قرار گرفته در ترازهای ارتفاعی بالاتر در این سیستم را مسجل ساخت [۴]. جدول ۱. پارامترهای لرزه ای در سطح زمین بر اساس نوع ساختگاه و منطقهی لرزه ای [۷]

نوع منطقه	ی زیاد	خطر پذیری خیلی زیاد		یاد	خطر پذیری زیاد			خطر پذیری متوسط		
نوع ساختگاه	تيپ ۱	تيپ ۲	تيپ۳	تيپ ۱	تيپ ۲	تیپ۳	تيپ ۱	تيپ ۲	تيپ۳	
پريود غالب (s)	۰/۱۵	۰/۲۰	۰ /۳ ۰	۰/۱۵	۰ /۲ ۰	۰ /۳۰	۰/۱۵	• / ٢ •	•/٣•	
شتاب بیشینه (g)	۰/۴۵	۰/۵۳	۶۷/	۰/۴۰	۰/۴۷	۰/۶۱	۰/۳۵	٠/۴٠	•/۵۵	

Table 1. Seismic parameters at the ground level based on the type of site and seismic zone [7]

مطالعات آزمایشگاهی انجام شده توسط یزدان دوست در سال ۲۰۱۹، جزء اولین مطالعات لرزهای صورت گرفته بر روی دیوارهای مرکب سری میباشد. در این مطالعات، با انجام یک سری آزمایش میزلرزه بر روی مدلهای فیزیکی سیستم مرکب سری با مقیاس ۱/۱۰، تأثیر آرایش میخها بر روی عملکرد این سیستم مورد آرزیابی قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که استفاده افزایش طول میخها میتواند نقش چشمگیری در افزایش پایداری و کاهش تغییر شکلهای سیستم بازی کند. همچنین، بر اساس شتاب آستانه گسیختگی به دست آمده برای هر سیستم، ۲/۱ به عنوان طول بحرانی میخها در شرایط لرزهای معرفی شده است [۶].

با توجه به گسترش روز افزون استفاده از این سیستم کارآمد و عدم شناخت کافی از عملکرد لرزهای آن، تلاش شد گامی موثر در روشن تر شدن ابعاد مختلف رفتار این سیستم در شرایط لرزهای حاکم بر مناطق مختلف ایران برداشته شود. از این رو، با انتخاب پارامترهای لرزهای بر اساس تقسیمات ساختگاهی ایران و همچنین با انجام یک سری مطالعه عددی و آزمایشگاهی، تأثیر شتاب بیشینه (PGA)، سرعت مطلق تجمعی (CAV)، طول المان تسلیح و ارتفاع دیوار بر عملکرد لرزهای سیستم خاک مسلح ترکیبی مورد مطالعه قرار گرفت.

۲- مراحل انجام تحقيق

۲-۱-۱ انتخاب پارامترهای لرزهای بر اساس تقسیمات ساختگاهی ایران

یزدان دوست و همکاران در سال ۱۳۹۲ با انجام یک سری مطالعات لرزهای بر روی پاسخ ساختگاههای مختلف نشان داد که هر ساختگاه با توجه به منطقهی لرزهای قرار گرفته در آن نمایندهی محدودهای از شتاب بیشینه و پریود غالب در سطح زمین میباشد [۲]. لذا در این تحقیق نوع ساختگاه و منطقهی لرزهای قرارگیری آن به عنوان جایگزین پارامترهای شتاب بیشینه و پریود غالب انتخاب و بر اساس آیین نامه ۲۸۰۰ به ۳ ساختگاه تیپ I، تیپ

II و تیپ III و ۳ منطقه با خطرپذیری لرزهای خیلی زیاد، زیاد و متوسط تقسیم بندی شده است. پارامترهای لرزهای در سطح زمین بر اساس این تقسیم بندی در جدول ۱ ارائه شده است.

۲- ۲- انتخاب پارامترهای ژئوتکنیکی توده میخ کوبی شده (زمین طبیعی) بر اساس تقسیمات ساختگاهی

از آنجا که تقسیمات ساختگاهی در آیین نامه ۲۸۰۰ برای خاکهای چسبنده و غیرچسبنده بر اساس سرعت موج برشی صورت گرفته است، لذا با انتخاب خاکهای دانه ای به عنوان مصالح با قابلیت اجرای سیستم میخ کوبی و استفاده از روابط موجود میان سرعت موج برشی، عدد نفوذ استاندارد و سایر پارامترهای ژئوتکنیکی (جدول ۲)، به تعیین و انتخاب پارامترهای مذکور و مدل سازی آن با استفاده از مدل رفتار مورکلمب پرداخته شده است.

۲- ۳- انتخاب پارامترهای ژئوتکنیکی توده خاک مسلح شده با تسمه فلزی

از آنجا که خاکهای مورد استفاده در سیستم خاک مسلح میبایستی از یک چهارچوب مشخص پیروی نمایند (شن ماسهدار با تراکم بالای ۹۰٪) [۳]، تفاوت و گوناگونی چشمگیری در پارامترهای آن دیده نمیشود. اما از آنجا که میزان دقت در مدلسازی اندرکنش تسمه فلزی با خاک در مدلهای عددی، وابسته به نتایج آزمایشات در این زمینه میباشد، انتخاب مصالح باید به گونهای صورت گیرد که از رفتار اندرکنشی المان تسلیح با مصالح انتخابی اطلاعاتی دقیق در اختیار باشد تا بتوان رفتار اندرکنشی تسمه با خاک را در مدلهای عددی به درستی تعریف نمود. بدین منظور، جهت مدلسازی توده مسلح شده با تسمه فلزی از گزارشات ارائه شده توسط سانکار^۱ در سال ۲۰۱۰ استفاده شده است [۱۵]. این گزارشات که حاصل انجام یک سری آزمایش بیرون کشیدگی تسمه میباشد در جدول ۳ ارائه شده است. جدول ۳. مشخصات ژئوتکنیکی گزارش شده توسط Suncar [10] برای توده خاک مسلح شده با تسمه

Table 3. Geotechnical characteristics	reported by Su	incar [15] for steel-s	trip reinforced soil mass
---------------------------------------	----------------	------------------------	---------------------------

واحد	مقدار	پارامتر
(kg/m ³)	۲.۶.	وزن مخصوص
••••	• /٣ •	ضريب پواسون
(kg/cm ²)	• / • \	چسبندگی
••••••	• /	نسبت تخلخل
	$\phi = 0.022 - 146.05$	زاویه اصطکاک داخلی
درجه	$\varphi_{\rm max} = -0.022O_n + 40.95$	بيشينه
	$\phi = 0.016 - 20.04$	زاویه اصطکاک داخلی
درجه	$\varphi_{residual} \equiv -0.0100_n + 39.04$	نهایی
درجه	$\psi_{\max} = (\frac{1}{8} \sim \frac{1}{6})\phi_{\max}$	زاويه اتساع
Pa	$G_0 = 1200P_a \frac{(2.17 - e)^2}{1 + e} (\frac{\sigma'_0}{P_a})^{0.85}$	مدول برشی

جدول ۴. محدوده تغییرات CAV در سطح زمین بر اساس نوع ساختگاه و منطقهی لرزه ای [۷]

Table 4. Range of CAV changes at ground level based on site type and seismic zone [7]

نوع منطقه	ياد	خطر پذیری خیلی زیاد			طر پذیری زیاہ	ż	خطر پذیری متوسط		
نوع ساختگاه	تيپ ۱	تيپ ۲	تيپ ۳	تيپ ۱	تيپ ۲	تيپ ۳	تيپ ۱	تيپ ۲	تيپ ۳
CAV (cm/s)	808~1898	498~1989	1.84~24.8	877~1110	۳۹۵~۱۷۲۰	VTF~TF19	८•६~४७८	427~10.2	8+F~1911

۲- ۴- انتخاب بار لرزهای

بار هارمونیک مورد استفاد در این تحقیق از نوع سینوسی – نمایی بوده که ضمن حفظ پریود ثابت در طول بارگذاری، قابلیت افزایش و کاهش دامنه بارگذاری را دارا میباشد. این قابلیت تا حد زیادی این بار هارمونیک را شبیه نگاشتهای طبیعی میسازد. شکل عمومی این بار هارمونیک که از رابطهٔ (۱) تبعیت می کند مطابق با شکل ۶ میباشد.

$$G_{\rm max} = 20 \times 1000 (N_1)_{60}^{1/3} (\sigma'_m)^{1/2} \tag{(1)}$$

که در آن f فرکانس بارگذاری بوده و ع، x و β ضرایبی هستند که شکل فرم و تعداد سیکلها را مشخص میسازد. با توجه به رابطهی مذکور،

تعریف پارامترهای دامنه ییشینه، پریود غالب و تعداد سیکلهای بارگذاری (مدت دوام) به عنوان پارامترهای ورودی این بار هارمونیک، برای تعریف آن ضروری میباشد. لذا برای تکمیل پارامترهای ورودی این بار، با استناد بر شتابهای بیشینه و پریود غالب تعیین شده در بخش ۲-۱ بر اساس تقسیمات ساختگاهی و لرزهای، تنها کافی است تعداد سیکلهای بارگذاری به عنوان یک پارامتر ورودی برای این بار تعیین گردد. بر اساس مطالعات صورت گرفته توسط یزدان دوست [۲]، پارامتر سرعت مطلق تجمعی (CAV) به عنوان جایگزینی مناسب برای پارامتر تعداد سیکل بارگذاری (مدت دوام) توصیه و حدود تغییرات مقادیر این پارامتر بر حسب نوع ساختگاه و مناطق لرزهای در قالب جدول ۴ ارائه شده است.

شکل ۶. شکل عمومی بار هارمونیک مورد استفاده

همان طور که در رابطهی (۲) مشاهده می شود، CAV¹ عبارت است از جمع مطلق تجمعی سرعت و یا به عبارت دیگر سطح زیر نمودار شتاب که به صورت تجمعی و بدون در نظر گرفتن علامت منفی حاصل می شود. مطابق با این تعریف، هر اندازه تعداد سیکل های موثر یک نگاشت در یک دامنهی ثابت بیشتر باشد، آن نگاشت دارای مقدار بزرگتری از CAV خواهد بود.

$$CAV = \int_{0}^{T} \left| a(t) \right| \tag{7}$$

در این رابطه،(at) تغییرات شتاب در برابر زمان میباشد. لذا با انتخاب مقادیر پارامتر CAV در محدودههای توصیه شده توسط یزدان دوست [۷]، بارهای هارمونیک نظیر هر ساختگاه و منطقه لرزهای تولید خواهد شد. ۲- ۵- ساخت مدلهای عددی و تحلیلهای دینامیکی ۲- ۵- ۱- نرم افزار مورد استفاده

جهت انجام تحليلها نرم افزار تفاضل محدود 'FLAC مورد استفاده

قرار گرفته است. استفاده از مدلهای رفتاری متنوع خاک، توانمندی در مدلسازی اندرکنش مصالح، در نظر گرفتن رفتار غیرخطی مصالح، مدلسازی مناسب رفتار مصالح حین زلزله و همچنین قابلیت کد نویسی توسط کاربر از جمله مزیتهای این نرم افزار به شمار میآید [۱۶].

۲- ۵- ۲- مشخصات هندسی مدل عددی

از آنجا که ارتفاع سازه و طول المانهای تسلیح نقش مهمی در رفتار لرزهای سیستم مرکب ایفا میکند، بررسی عملکرد لرزهای این سیستم در ۲ ردهی ارتفاعی ۶ و ۹ متر با نسبت ارتفاعی برابر تودهی میخ کوبی شده به توده مسلح شده با تسمه فلزی و ۵ ردهی طولی از المان تسلیح (Η ۶/۰ ۰ /۲ ۸ ۰ ، ۲ ۰/۰ ۲ ، ۲ ۲/۱ و ۲ ۱/۴) صورت گرفته است. همچنین بر اساس مطالعات انجام شده توسط یزدان دوست [۶]، طول المانهای میخ به عنوان ضریبی از ارتفاع کل سیستم (αΗ) و طول المانهای تسمه به ضریبی از ارتفاع سیستم خاک مسلح (αh) با ضرایب برابر، در نظر گرفته شده است (شکل۷).

در راستای انتخاب ابعاد بهینه مدلهای عددی و حذف تأثیر مرزهای تعریف شده بر نتایج تحلیل، ابعاد مدلها بر اساس تحلیلهایِ حساسیت انجام شده توسط یزدان دوست [۱۷] صورت گرفت. بر اساس این تحلیلها، طول توده خاک پشت ناحیهی مسلح شده و جلوی سیستم به ترتیب پنج

¹ Cumulative Absolute Velocity

² Fast Lagrangian Analysis of Continuum

Fig.7. The schematic geometry of the numerical models

و دو برابر ارتفاع سازه در هر یک از مدلها انتخاب شده است. همچنین به علت عدم نیاز به مدلسازی ساختگاه به علت استفاده از پارامترهای لرزهای در سطح زمین و با توجه به تأثیر چشمگیر ابعاد پی بر تغییر شکلهای به وجود آمده در سیستم، بر اساس توصیههای ارائه شده توسط یزدان دوست [۱۷]، از یک پی با ارتفاعی برابر باH ۲۵/۰استفاده شده است. شکل ۲ حاوی نمای شماتیک از سیستم خاک مسلح با ابعاد مذکور می باشد.

همچنین به جهت عبور موج از مدل و جلوگیری از فیلتر شدن امواج با فرکانسهای بالا، ابعاد مشها تقریباً به اندازهٔ طول موج بزرگترین فرکانس موج ورودی، انتخاب شده است.

۲- ۵- ۳- المان های تسلیح و رویه سیستم میخ کوبی

از آنجا که ابعاد چال حفاری و آرماتور مورد استفاده تابعی از آرایش میخها و شرایط محیطی و اجرایی میباشد لذا در این پروژه با در نظر گرفتن تمامی حالات و شرایط مورد مطالعه و همچنین توصیههای دستورالعمل NCHRPدر خصوص سیستمهای میخ کوبی شده [۱۸]، از چال حفاری با قطر ۲۰ cm و آرماتور به قطر ۲۵ mm استفاده شده است.

در راستای مدلسازی عددی میخها از المان Cable استفاده شده است. این المان تنها با قابلیت تحمل نیروهای محوری و مدل رفتاری الاستو-پلاستیک، گزینهای مناسب جهت مدل نمودن رفتار میخهای تزریقی می باشد. از سوی دیگر توابع اندرکنشی غیر خطی تعریف شده برای المان Cable در نرم افزار FLAC، این امکان را فراهم می سازد تا با استفاده از نتایج

آزمایشات انجام شده در زمینه ی رفتار اندر کنشی میخها، شرایط اندر کنش این المان با توده خاک به خوبی مدل گردد [۱۶]. در توابع اندر کنشی تعریف شده برای المان Cable، ظرفیت بیرون کشیدگی (S_{bond}) یکی از پارامترهای اصلی در مدلسازی عددی المان میخ میباشد. این پارامتر به صورت تابعی از عدد نفوذ استاندارد (N_{SPT}) و در قالب رابطه (۳) توسط دستورالعمل NCHRP توصیه شده است [۱۸].

$$S_{bond} = a(0.05N_{SPT})^{b}$$

$$a = \begin{cases} 119(sand) \\ 122(gravel) \end{cases}$$

$$b = \begin{cases} 0.390(sand) \\ 0.469(gravel) \end{cases}$$
(7)

لذا با استفاده از رابطه مذکور و همچنین اعداد نفوذ استاندارد نظر گرفته شده برای تقسیمات مختلف ساختگاهی (جدول ۲)، مقدار پارامتر S_{bond} به عنوان یک پارامتر ثابت و مستقل برای هر ساختگاه محاسبه و به همراه سایر پارامترهای المان میخ در جدول ۵ ارائه شده است.

با توجه به نگرش دائمی بودن سیستم میخ کوبی در این تحقیق، در انتخاب پارامترهای رویهی به کار رفته در مدلهای عددی از ضوابط مربوط به رویههای دائمی پیروی شده است. در این راستا، با توجه به توصیههای جدول ۵. پارامترهای مکانیکی المانهای میخ [۷]

		ن		
پارامتر	واحد	تيپ ۱	تيپ ۲	تيپ ۳
ظرفیت بیرون کشیدگی	(kN/m^2)	T 1 F/T	101/4	٩۶/٨
وزن مخصوص	(kg/m^3)		۲۸۰۰	
مدول الاستيسيته	(GPa)		7++	
تنش گسیختگی	(MPa)		220	

Table 5. Mechanical parameters of nail elements [7]

جدول ۶. پارامترهای مکانیکی المانهای رویه [۱۹]

Table 6. Mechanical parameters of surface elements[19]

واحد	مقدار	پارامتر
(kg/m ³)	۲۵۰۰	وزن مخصوص
(GPa)	۲.	مدول الاستيسيته
(cm)	١.	ضخامت
(MPa)	۲۱	تنش گسیختگی

آیین نامه ی AASHTO در خصوص شرایط رویدهای دائمی، از رویدای با ضخامت ۱۰ cm و پارامترهای مکانیکی منطبق با جدول ۶ استفاده شده است [۱۹]. فرایند مدلسازی این رویه بتنی در نرم افزار FLAC با بهره گیری از المان Beam انجام شده است. این المان با قابلیت تحمل نیروهای خمشی، برشی و محوری و مدل رفتاری الاستوپلاستیک، گزینهای مناسب جهت مدل نمودن رفتار قطعات بتنی رویه می باشد.

۲- ۵- ۴- المان های تسلیح و رویه سیستم خاک مسلح با تسمه فلزی

فاصله قائم و افقی تسمه، طول تسمه و ابعاد آن تاثیر به سزایی در رفتار دیوارهای خاک مسلح ایفا میکند. در تحقیق حاضر با توجه به استفاده از المانهای پوسته به صورت صلیبی شکل، ابعاد آنها و روشهای اجرا، فواصل تسمهها در راستای قائم و افق به صورت مساوی برابر با ۲۵ سانتیمتر انتخاب گردید. بدین گونه که ۲ تسمه به صورت افقی و عمودی با فواصل

مساوی بر روی هر پوسته ۱/۵ متری نصب می گردد. تسمهها به ابعاد رایج ۵×۶۰ میلی متر مربع جهت مدلسازی انتخاب گردیدند. سایر مشخصات تسمههای فولادی در جدول ۷ نشان داده شده است.

همانند مدلسازی المان میخ، شبیهسازی اندرکنش میان تسمه و خاک نیز از گامهای مهم در فرایند مدلسازی تسمههای فولادی میباشد. به این منظور، از المانStrip با قابلیت مدلسازی رفتار فولاد و همچنین مدلسازی رفتار اندرکنش تسمه با خاک استفاده شد. در این المان، اندرکنش تسمه با خاک با استفاده از یک مدل رفتاری الاستو-پلاستیک و به صورت تابعی از فشار سربار تعریف میشود. بنابراین، جهت تعریف پارامترهای این مدل رفتاری در نرم افزار FLAC نیاز به نتایج آزمایش بیرون کشیدگی تسمه میباشد. از این رو در تحقیق حاضر از نتایج مطالعات انجام شده توسط سانکار [16] بر روی رفتار اندرکنشی تسمه فولادی با خاک استفاده شده است. جدول ۷. مشخصات بلوک بتنی صلیبی و تسمه فلزی [۳]

واحد	بلوک	تسمه	پارامتر
(kg/m ³)	۲۵۰۰	۷۸۰۰	وزن مخصوص
(GPa)	۲.	۲۰۰	مدول الاستيسيته
(cm)	10·×10·×10	$\mathbf{F} \times \mathbf{\cdot} / \Delta$	ابعاد
(MPa)	۲۱	۲۳۵	تنش گسیختگی

Table 7. Specifications of cruciform concrete panel and steel strip [3]

۲- ۵- ۵- شرایط مرزی و تکیه گاهی

شرایط مرزی در تحلیلهای دینامیکی و استاتیکی از اهمیت خاصی برخوردار است. در حالت استاتیکی از تکیهگاههای غلتکی برای مدلسازی خاک اطراف مدل استفاده شده است. به این معنی که در تکیهگاههای جانبی، حرکت خاک در جهت افقی بسته شده و در جهت قائم حرکت آزادانه انجام میگیرد. اما در تکیهگاه زیرین مدل، حرکت در جهت قائم بسته و در راستای افق رها شده است. این روش در تحلیل سبب نزدیک شدن مدلسازی به واقعیت خواهد شد. در تحلیلهای دینامیکی با توجه به امکان بازتاب امواج به داخل مدل و کاهش شدید دقت نتایج، مرزهای استاتیکی جای خود را به مرزهای آرام^۲ میدهند.

۲– ۵– ۶– میرایی

در راستای تعیین پارامترهای میرایی هیسترسیس توده خاک نظیر روابط D وG/G0 با کرنش برشی، از نتایج مطالعات ککوشو⁷ در سال ۱۹۸۰ استفاده شده است. در این مطالعات تأثیر فشار همه جانبه بر روابط میان D و G/G_0 با کرنش برشی برای خاکهای دانهای مورد بررسی قرار گرفته است G/G_1 . لذا با تکیه بر نتایج مطالعات مذکور و استفاده از قابلیت برنامه نویسی در محیط FLAC، روابط میان D و G/G_0 با کرنش برشی به گونهای کُد نویسی شده است که نرم افزار در هر گام تحلیل بر اساس تنشهای همه جانبه موجود، روابط مذکور را با توجه به نتایج مطالعات ککوشو برای مدل تعریف نماید.

۲– ۵– ۷– انتخاب پارامترهای ژئوتکنیکی مصالح حد فاصل^۳

به منظور تحقق رفتار مناسب در فصل مشترک دو توده از مصالح ژئوتکنیکی با پارامترهای متفاوت، استفاده از یک لایهی حد فاصل با مشخصات ژئوتکنیکی معادل در مدلسازی عددی توصیه شده است. مدلسازی اندرکنش بین مصالح با سختی متفاوت توسط این روش برای اولین بار توسط هوانگ^۴ و همکاران در سال ۲۰۰۸ توصیه شد. در این روش، در فصل مشترک مصالح با پارامترهای متفاوت، از یک لایه با ضخامت ۵ سانتی متر و با مشخصات معادل مصالح ضعیفتر مطابق جدول ۸ استفاده می شود [۲۱]. اگر چه این روش ماحصل مطالعات استاتیکی می باشد، اما گزارشات ارائه شده از سایر محققین نشان داده است که استفاده از این روش در شرایط دینامیکی نیز منجر به دستیابی به نتایج قابل قبولی می شود [۲۳ و ۲۲]. مقایسه انجام شده بین نتایج عددی و آزمایشگاهی در این تحقیق نیز به عملکرد مناسب این روش در مطالعات لرزهای اشاره دارد (شکل ۱۲). از سوی دیگر، از آنجا که در این روش پارامترهای مصالح حد فاصل به صورت تابعي از مصالح اطراف أن تعريف مي شود، امكان تغيير اين پارامترها متناسب با تغییر پارمترهای مصالح اطراف آن حین بارگذاری دینامیکی فراهم می شود. همانند قسمتهای قبل، تعریف این پارامترها برای مدل توسط قابلیت کُد نویسی در محیط نرم افزار FLAC صورت گرفته است (شکل ، ۸).

۲- ۵- ۸- ساخت مدل عددی مطابق با روش اجرای سیستم مرکب سری در راستای نزدیکتر شدن هر چه بیشتر فرآیند ساخت مدل به مراحل

¹ Quiet boundary

² Kokusho

³ Interface

⁴ Chia-Cheng Fan

جدول ۸. مشخصات ژئوتکنیکی مصالح حد فاصل [۲۱]

پارامتر		
وزن مخصوص		
مدول برشی		
ضريب پواسون		
چسبندگی		
زاویه اصطکاک داخلی		

 Table 8. Geotechnical characteristics of interface element [21]

مدل، بارگذاری دینامیکی بر اساس اعمال بارهای هارمونیک انتخاب شده در طول بستر پی و تحلیل دینامیکی در طول زمان هر شتاب نگاشت و با گامهای زمانی ۲۰۰۷ × ۵/۲۰۷ انجام گردیده است.

۲- ۶- ساخت مدل های فیزیکی و انجام آزمایشات میزلرزه

به منظور کنترل نتایج حاصل از مطالعات عددی در زمینه عملکرد لرزهای سیستم مرکب سری، بررسی عملکرد لرزهای این سیستم در قالب مدلهای واقعی و یا مدل های آزمایشگاهی در شرایط مشابه با مدل های عددی، اجتناب ناپذیر است. لذا در این تحقیق، با ساخت سه مدل فیزیکی از سیستم مرکب سری با مقیاس ۱/۱۰، به بررسی رفتار لرزهای این سیستم پرداخته شده است. جهت ساخت مدل های فیزیکی، پارامترهای ژئوتکنیکی ساختگاه تیپ ۲ و همچنین پارامترهای مورد استفاده جهت مدل سازی المان های میخ و تسمه فلزی در مدل های عددی به عنوان پارامترهای مرجع انتخاب و سپس با استفاده از روابط مدلینگ توصیه شده توسط وود^۲ [۲۴]، تمامی اجزاء مدلها شبيهسازى شدهاند. جزئيات كامل مراحل شبيهسازى اجزاء مدلهاى فیزیکی را می توان در تحقیق ارائه شده توسط یزدان دوست [۶] مشاهد نمود. پس از شبیه سازی مصالح، المان ها و اجزاء تشکیل دهنده ی سیستم مرکب سری در مقیاس ۱/۱۰، مدلهای فیزیکی با ارتفاعی برابر با ۸۰ سانتیمتر و در سه آرایش مختلف از طول المانهای میخ (L=۰.۷H ،L=۰.۵H و L=٠.٩H) مطابق با مراحل واقعی اجرا بر روی میزلرزه ساخته (شکل ۱۰) و ضمن ابزارگذاری مناسب (شکل ۱۱) و اعمال بارهای هارمونیک نظیر ساختگاه تیپ ۲ (مشابه با شرایط مطالعات عددی)، به بررسی عملکرد لرزهای این سیستم در قالب تغییر شکلهای جانبی، مکانیزم گسیختگی و همچنین بزرگنمایی شتاب پرداخته شده است.

اجرایی سیستم مرکب سری و دستیابی به توزیع واقعی تنش در مدل ساخته شده، ابتدا زمین طبیعی (ساختگاه) بر اساس ملاحظات ارائه شده در بخش ۲-۲ مدلسازی شده و تحت تحلیل استاتیکی قرار می گیرد. سپس جهت اجرای قسمت خاک مسلح، ابتدا پنلهای بتنی، فنداسیون تنظیم ، المانهای تسلیح، مصالح توده ی خاک مسلح، مصالح حد فاصل و توده ی خاک برجا بر اساس ملاحظات موجود برای اولین لایه اجرا و سپس جهت برقراری پایداری در سیستم و توزیع تنشهای استاتیکی، مدل ساخته شده تحت تحلیل استاتیکی قرار می گیرد. این فرآیند تا اجرای لایه ی آخر که دستیابی به ارتفاع مورد نظر می باشد، ادامه می بابد. لازم به ذکر است که طبق توصیه ی آیین نامههای FHWA و AASHTO مبنی بر اجرای یک لایه به ضخامت ۱/۱۰ ارتفاع سازه در جلوی رویه بتنی (عمق مدفون)، این لایه همزمان با اجرای اولین لایه، اجرا می گردد.

در ادامه، جهت اجرای مرحلهی اول سیستم میخ کوبی ابتدا لایه اول حفاری و پس از انجام تحلیل استاتیکی، المانهای میخ، رویه و مصالح حد فاصل بر اساس ملاحظات موجود اجرا و جهت برقراری پایداری در سیستم و توزیع تنشهای استاتیکی، مدل ساخته شده تحت تحلیل استاتیکی قرار میگیرد. این فرآیند تا اجرای مرحلهی آخر که دستیابی به ارتفاع یا عمق مورد نظر میباشد، ادامه مییابد. مراحل ساخت مدل به صورت شماتیک در شکل ۹ ارائه شده است.

۲- ۵-۹ تحلیل مدلهای عددی در شرایط دینامیکی

منظور تعیین عملکرد لرزهای سیستم مرکب سری در قالب تغییر مکانهای افقی ماندگار رویه در حالت دینامیکی، پس از انجام تحلیل استاتیکی آخرین گام اجرایی و صفر نمودن تغییر مکانهای به وجود آمده در

¹ Leveling pad

شکل ۸. مدل عددی سیستم مرکب سری

Fig. 8. Numerical model of MSE/soil nail hybrid wall

۷- اجرای رویه و میخ برای حفاری دوم

شکل ۹. مراحل ساخت مدل سیستم مرکب سری

Fig. 9. The construction sequence of numerical models

شکل ۱۰. مدل فیزیکی سیستم مرکب سری

۲- ۷- ۲- صحت سنجی مدل عددی

به منظور صحت سنجی مدلسازی عددی، از نتایج آزمایشات میزلرزه استفاده شده است. مقایسه بین نتایج به دست آمده از تحلیل دینامیکی مدلهای عددی با مدلهای آزمایشگاهی، حاکی از انطباق مناسب بین نتایج میباشد. این انطباق به گونهای است که میتوان از اختلافات موجود میان مقادیر مدل عددی و مدل مقیاس کامل چشم پوشی نمود. پاسخ جا به جایی تاج دیوار در مدل عددی و مدل آزمایشگاهی در شکل ۱۲ نشان داده شده است.

۳- نتايج و تحليلها

۳– ۱– الگوی گوہ گسیختگی سیستم مرکب سری

مشاهدات فیزیکی از وضعیت سیستم ترکیبی پس از رسیدن به شرایط گسیختگی حاکی از تشکیل یک سطح لغزش دو جزئی متشکل از تلاقی یک خط شیبدار و یک سهمی محدب در یک نقطه مشخص میباشد به نحوی که سطح گسیختگی سهمی گون در توده میخ کوبی و سطح گسیختگی مسطح در توده مسلح شده با تسمه واقع شده است. همان طور که هانسن

شکل ۱۱. ابزار بندی مدل فیزیکی سیستم ترکیبی بر روی میزلرزه

Fig. 11. Arrangement of instrumentation in physical models

Fig. 12. Normalized horizontal displacement response of the crest of physical model with 0.9H nail length under 0.6g acceleration

شکل ۱۳. شکل هندسی گوهی گسیختگی مدل فیزیکی سیستم مرکب سری: الف) طول المان تسلیح : ۲۹,۰، ب) طول المان تسلیح : ۹,۵H Fig.13. Geometry of failure mechanism and deformation modes during shaking after final shaking in the physical models including nails with lengths of (a) 0.7H and (b) 0.5H

در سال ۱۹۵۳ نشان داد، وقوع حالت مقاوم با اصطکاک منفی دیوار تنها دلیل شکل گیری یک سطح گسیختگی محدب در توده مسلح شده می باشد [۲۵]. این مکانیزم گسیختگی که به مکانیزم "آلمانی" مشهور است، توسط توفنکجیان' و وستیک^۲ نیز در سال ۲۰۰۰ برای دیوارهای میخ کوبی شده تحت بار لرزهای گزارش شده است [۲۶]. مشاهدات نشان می دهد که مکان هندسی نقطهی تلاقی مستقل از طولها میخها بوده و مطابق با شکل ۱۳، در طول 8/H5 از پشت دیوار و ارتفاع 1/2 معادل با فصل مشترک دو سیستم میخ کوبی و توده مسلح شده با تسمه فلزی تشکیل می شود. وقوع تغییر در شکل گوه گسیختگی در فصل مشترک سیستم میخ کوبی و سیستم مسلح شده با تسمه فلزی می تواند به وجود تفاوت میان عملکرد لرزهای این دو سیستم نسبت داده شود.

همچنین مشاهد می شود که شیب خط گسیختگی حادث در توده مسلح شده با تسمه نیز تابعی از طول ها میخها بوده و با کاهش طول میخها کاهش می یابد. همان طور که در شکل ۱۳ مشاهد می شود، کاهش طول

این ناحیه به عنوان بستر ناحیه مسلح شده با تسمه میشود. این امر سبب میشود که حرکات نیمه یفوقانی سیستم مرکب در قالب یک حرکت جانبی متمایل به پایین صورت گیرد. همان طور که واتانابه^۳ و همکاران [۲۷] نیز گزارش نمودهاند، این نوع حرکت زمینه را جهت توسعه بیشتر باندهای برشی به سمت خاکریز و در نتیجه متمایل تر شدن سطح گسیختگی فراهم میسازد. از سوی دیگر توزیع نواحی پلاستیک در مدل های عددی سیستم مرکب سری نیز حاکی از تشکیل یک گوه یگسیختگی دو جزئی متشکل از تلاقی یک خط و یک سهمی در یک نقطه مشخص میباشد (شکل ۱۴). با توجه به تطابق چشمگیر نتایج به دست آمده از مطالعات عددی و آزمایشگاهی و شواهد موجود، میتوان گوه یگسیختگی احتمالی در سیستم ترکیبی را به فرم شکل ۱۵ ارائه نمود. استفاده از این الگوی گسیختگی به جای الگوهای توصیه شده برای سیستمهای مسلحسازی متداول (اسپیرال های لگاریتمی و کردی.

میخها سبب تضعیف ناحیه میخ کوبی شده و در نتیجه افزایش جابجاییهای

Tufenkjian

² Vucetic

³ Watanabe

شکل ۱۴. شکل هندسی گوهی گسیختگی مدل عددی سیستم ترکیبی با طول میخ معین

Fig. 14. Geometry of failure mechanism in the numerical models with a certain nail length

۳- ۲- تعیین مرزهای سطوح عملکرد

از آنجا که در روش طراحی بر اساس سطوح عملکرد، سازه میبایستی در راستای دستیابی به یک سطح عملکرد مشخص طراحی شود، تعیین مقدار جا به جاییهای نظیر هر یک از سطوح عملکرد اجتناب ناپذیر است. بدین منظور، در راستای تعیین مرزهای سطوح عملکرد سیستم مرکب سری، با انتخاب تغییر مکان رویه به عنوان معیار عملکرد و با استناد بر تاریخچه زمانی تغییر مکانهای رویه و مشاهدات مدل فیزیکی، به تعیین مرزهای عملکرد این سیستم پرداخته شده است. مشاهدات صورت گرفته حاکی از وقوع ریزترکهایی در سیستم ترکیبی در خلال تجربهی تغییر مکانهای با مقادیر ۰/۵۵٪ الی ۱/۱٪ ارتفاع سیستم میباشد. این در حالی است که تغییر مکان هایی معادل با ۵/۰٪ الی ۵/۶٪ ارتفاع سیستم، أغازی بر بسیج نواحی پلاستیک و شروع تشکیل گوهی گسیختگی میباشد (شکل ۱۶). بنابراین مقادیر تغییر شکلهای کمتر از ۰/۶٪ به عنوان ناحیه شبه الاستیک، مقادیر ∆/x/H = ۰.۵۵ الاستیک x/H = ۰.۵۵ مقادیر شکل های پلاستیک و X/H = 0.-0.5 و وقوع x/H = 0.-0.5تخريب براي اين سيستم معرفي مي شود.

۳– ۳– بررسی تأثیر طول المانهای تسلیح بر تغییر مکانهای افقی سیستم.

به منظور بررسی تأثیر طول المانهای تسلیح بر تغییر مکانهای افقی سیستم مرکب در خلال بارهای هارمونیک انتخاب شد، به ثبت تغییر

مکانهای افقی رویه در خلال شتاب نگاشتهای مذکور برای هر سیستم با طول المان معين، پرداخته شده است. لذا از ميان تمامي نتايج به دست آمده، نتایج تحلیلهای دینامیکی مدلهای قرار گرفته در ساختگاه نوع ۱ در قالب تاریخچه زمانی تغییر مکانهای افقی رویه مطابق شکل ۱۷ ارائه شده است. نتایج به دست آمده نشان دهندهی تأثیر چشمگیر طول المانهای تسليح بر تغيير مكان هاى الاستيك و پلاستيك به وجود آمده در سيستم ترکیبی میباشد به گونهای که در یک بار هارمونیک مشخص کاهش طول المانهای تسلیح سبب افزایش تغییر شکلهای افقی سیستم میشود. این در حالی است که در خلال کاهش طول المان ها، پس از عبور از مرز ردهی طولی ۰۰.۸H تغییر مکانهای افقی سیستم با رشد ناگهانی ۲۶ و ۳۳ درصدی در دیوارهای ۶ و ۹ متری مواجه می شود. این امر صحت توصیه های آیین نامه FHWA را جهت انتخاب ۰.۷H به عنوان طول بحرانی المان های تسلیح در شرایط لرزهای، مسجل میسازد. لذا میتوان همانند سیستم خاک مسلح و سیستم میخ کوبی، ۰.۷H را به عنوان طول حداقل المان های تسلیح در شرایط لرزهای برای سیستم مرکب سری توصیه نمود. در مطالعاتی مشابه که توسط توفنكجیان و همكاران توسط آزمایشات سانتریفیوژ دینامیكی انجام شد، آنان نسبت ۰.۶۷H را به عنوان طول بحرانی در شرایط لرزهای برای دیوارهای میخ کوبی شده معرفی نمودند [۲۶].

از سوی دیگر، ضمن افزایش ارتفاع سازه میزان تغییر مکانهای افقی سیستم با کاهشی چشمگیر مواجه می گردد که علت این پدیده را می توان

شکل ۱۵. شکل هندسی گوهی گسیختگی در سیستم مرکب سری

Fig. 15. Illustration of failure surfaces and soil zones involved in failure mechanism for MSE/soil nail hybrid retaining walls

در رشد تصاعدی طول المانهای تسلیح در خلال افزایش ارتفاع سازه به علت وابسته بودن آن به ارتفاع سیستم، جستجو نمود. این در حالی است که میزان تأثیرپذیری تغییر مکانهای افقی سیستم از طول المانهای تسلیح ضمن افزایش تراز ارتفاعی سیستم، با افزایش قابل توجهی مواجه می شود به نحوی که این تأثیر پذیر در قسمت خاک مسلح نسبت به ناحیهٔ میخ کوبی شده برجستهتر می باشد.

همچنین با وجود آن که سهم اعظم تغییر شکلهای به وجود آمده در سیستم مربوط به تغییر شکلهای پلاستیک میباشد، افزایش صلبیت تودهی مسلح شده در اثر افزایش طول المانهای تسلیح منجر به پر رنگ شدن تغییر شکلهای الاستیک در کنار تغییر شکلهای پلاستیک میشود (شکل ۱۸).

۳- ۴- بررسی تأثیر طول المان تسلیح بر مقدار بزرگ نمایی پاسخ شتاب در سیستم

تعیین مقادیر پاسخ شتاب و توزیع آن در ترازهای ارتفاعی مختلف، نقش قابل ملاحظهای در بررسی عملکرد لرزمای سیستمهای مسلح شده ایفا میکند. در راستای بررسی توزیع پاسخ شتاب در یک سازه، فاکتور RMS به عنوان یک پارامتر کارآمد مورد استفاده می گیرد. به منظور تعیین پارامتر RMS در تراز ارتفاعی مورد نظر، ریشهٔ میانگین مربعات تاریخچه زمانی شتاب آن نقطه که بر اساس رابطه (۴) تعریف می شود، محاسبه می گردد.

در انتها با استفاده از نسبت این پارامتر در نقطه مورد نظر به RMS شتاب ورودی به سیستم، ضریب بزرگ نمایی پاسخ شتاب (RMSA) در آن نقطه تعیین می گردد.

$$RMS = \left[\frac{1}{t_d}\int_0^{t_d} a(t)^2 dt\right]^{\frac{1}{2}}$$
(*)

نتایج به دست آمده از مطالعات آزمایشگاهی نشان دهندهٔ تأثیر طول المانهای تسلیح بر میزان بزرگ نمایی پاسخ شتاب به وجود آمده در سیستم ترکیبی میباشد به گونهای که افزایش آن سبب کاهش بزرگ نمایی پاسخ شتاب در قسمتهای مختلف سیستم میشود. همان طور که در شکل ۱۹ مشاهده میشود، بیشترین تأثیرپذیری بزرگ نمایی شتاب از طول المانها در رویه و کمترین تأثیرپذیری در ناحیهٔ خاک بر جا مشاهده میشود. از سوی دیگر، بررسی توزیع بزرگ نمایی شتاب در ارتفاع سیستم نشان میدهد که سهم وقوع بزرگ نمایی شتاب در توده مسلح شده با تسمه به مراتب بیشتر از ناحیه میخکوبی شده است. این سهم که با افزایش شتاب ورودی پررنگ تر نیز میشود، در حضور المانهای تسلیح به طول H۹.۰ و H۰.۰ به ترتیب برابر با ۱۲ و ۳۰ درصد اندازه گیری شد.

شکل ۱۶. مرزهای سطوح عملکرد سیستم ترکیبی: الف) طول المان تسلیح : ۰۹٬۹۲، ۰۰ ب) طول المان تسلیح : ۰٫۵H و ج) طول المان تسلیح : ۴،۵H. Fig. 16. Boundary of failure level in models including nails with lengths of (a) 0.9H, (b) 0.7H and (c) 0.5H

شکل ۱۷. پروفیل تغییرمکانهای افقی سیستم ترکیبی شامل المانهای تسلیح با طول مختلف: الف) سیستم ۶ متری؛ ب) سیستم ۹ متری

Fig. 17. Horizontal displacement profile of the hybrid wall including reinforcement elements with different lengths: a) 6-meter wall; B) 9-meter wall

شکل ۱۸. پاسخ جابجایی افقی نرمالیزه شده تاج سیستم مرکب تحت شتاب های مختلف: الف) دیوار با طول المان ۲۲,۰؛ ب) دیوار با طول المان H،۵H

Figure 18. Normalized horizontal displacement response of the crest of physical model at different accelerations: (a) models with 0.7H nail length; (b) models with 0.5H nail length

شکل ۱۹. تغییرات بزرگ نمایی پاسخ شتاب قسمتهای مختلف سیستم مرکب: الف) رویه، ب) توده مسلح شده و ج) توده برجا

Fig.19. Amplification of input base acceleration at different levels of acceleration and at different locations of models: (a) facing; (b) reinforced zone; (c) intact soil mass

شکل ۲۰. پروفیل تغییرمکانهای افقی سیستم ترکیبی در مناطق با خطر پذیری لرزه ای متفاوت: الف) سیستم ۶ متری؛ ب) سیستم ۹ متری Fig. 20. Horizontal displacement profile of hybrid walls in areas with different seismic hazards: a) 6-meter wall; b) 9-meter wall

۳– ۵– بررسی تأثیر شتاب بیشینه بر تغییر مکانهای افقی سیستم

در راستای بررسی تأثیر شتاب بیشینه بر تغییر شکلهای به وجود آمده در سیستم مرکب سری، به ثبت تغییر مکانهای افقی رویه در حضور بارهای هارمونیک مربوط به مناطق لرزهای با میزان خطرپذیری متفاوت پرداخته شده است. لذا از میان تمامی نتایج به دست آمده، نتایج تحلیلهای دینامیکی مدل های مسلح شده با المان هایی به طول ۱.۲H و قرار گرفته در ساختگاه نوع ۲ در قالب تاریخچه زمانی تغییر مکانهای افقی رویه مطابق شکل ۲۰ ارائه شده است. نتایج به دست آمده نشان دهندهٔ تأثیر چشمگیر شتاب بیشینه بر تغییر مکان های به وجود آمده در سیستم ترکیبی میباشد به گونهای که افزایش آن سبب افزایش تغییر شکلهای افقی سیستم میشود. این افزایش که در تاج دیوار مشهودتر است، در دیوارهای ۶ و ۹ متری به ترتیب برابر با ۶۲ و ۱۵ درصد اندازه گیری شد. همانطور که مشاهده می شود، میزان تأثیر گذاری شتاب بر تغییر شکلهای دیوار ضمن افزایش ارتفاع سیستم، به طرز چشمگیری کاهش می یابد. عامل این پدیده را می توان در تأثیر همزمان رشد تصاعدی طول المانهای تسلیح در خلال افزایش ارتفاع سازه دانست. از سوی دیگر افزایش این پارامتر مُد لغزش را در سیستم مرکب پر رنگتر میسازد که این پدیده با افزایش ارتفاع سیستم کم رنگ میشود. همچنین مشاهده می شود که ضمن افزایش تراز ارتفاعی در سیستم، میزان تأثیر پذیری تغییر مکانهای افقی سیستم از شتاب بیشینه با افزایش قابل توجهی مواجه

می شود به نحوی که این تأثیر پذیری در قسمت خاک مسلح تقریباً ۱/۵ برابر ناحیهٔ میخ کوبی شده می باشد. این افزایش تأثیر پذیری را می توان به وقوع بیشتر بزرگ نمایی شتاب در قسمت خاک مسلح و همچنین انعطاف پذیر بیشتر این ناحیه نسبت داد.

از سوی دیگر، در تاریخچه زمانیِ پاسخ جابجایی دیوار ترکیبی دیده می شود که میزان تأثیرپذیری تغییر شکل های پلاستیک از شتاب بیشینه به مراتب بیشتر از تغییر شکل های الاستیک بوده است به نحوی که می توان شتاب بیشینه را عامل اصلی انتقال سیستم از حالت الاستیک به محدودهٔ پلاستیک و ایجاد گسیختگی در سیستم دانست.

۳- ۶- ۶- ۳-بررسی تأثیر سرعت مطلق تجمعی (CAV) بر تغییر مکان های افقی سیستم

به منظور بررسی تأثیر سرعت مطلق تجمعی بر تغییر شکلهای به وجود آمده در سیستم مرکب، به ثبت تغییر مکانهای افقی رویه در حضور بارهای هارمونیک منتخب با مقادیر CAV مختلف پرداخته شده است. لذا از میان تمامی نتایج به دست آمده، نتایج تحلیلهای دینامیکی مدلهای مرکب با المانهایی به طول ۱۰۰H و قرار گرفته در ساختگاه نوع ۱ در قالب تاریخچه زمانی تغییر مکانهای افقی رویه مطابق شکل ۲۱ ارائه شده است.

شکل ۲۱. پروفیل تغییرمکانهای افقی سیستم ترکیبی تحت بار لرزه ای با مقادیر سرعت تجمعی متفاوت: الف) سیستم ۶ متری؛ ب) سیستم ۹ متری Fig. 21. Horizontal displacement profile of hybrid walls under seismic loading with different CAV values: a) 6-meter wall; b) 9-meter wall

نتایج به دست آمده نشان دهندهٔ تأثیر مستقیم پارامتر CAV بر تغییر شکلهای به وجود آمده در سیستم ترکیبی میباشد به گونهای که افزایش آن سبب افزایش تغییر مکانهای به وجود آمده در سیستم میشود. این افزایش که در تاج دیوار مشهودتر است، در دیوارهای ۶ و ۹ متری به ترتیب برابر با ۲۹۰ و ۲۲۰ درصد اندازه گیری شد. تفاوت در میزان رشد تغییر شکلها نشان میدهد که میزان تأثیرگذاری شتاب بر جابجایی دیوار ضمن افزایش ارتفاع سیستم، به طرز چشمگیری کاهش مییابد.

عامل این پدیده را میتوان در تأثیر همزمان رشد تصاعدی طول المانهای تسلیح در خلال افزایش ارتفاع سازه دانست. از سوی دیگر افزایش این پارامتر مُد لغزش را در سیستم مرکب پررنگتر میسازد که این پدیده با افزایش ارتفاع سیستم کمرنگ میشود. از سوی دیگر میزان تأثیرپذیری تغییر مکانهای افقی سیستم از پارامتر CAV ضمن افزایش تراز ارتفاعی سیستم، با افزایش قابل توجهی مواجه میشود به نحوی که این تأثیرپذیری در قسمت خاک مسلح نسبت به ناحیهٔ میخکوبی شده برجستهتر میباشد.

همچنین، وجود همبستگی مناسب میان پارامترهای شتاب بیشینه و پارامتر CAV با تغییر شکلهای ماندگار به وجود آمده در سیستم مرکب که در شکل ۲۲ نیز مشاهد میشود، این دو پارامتر را به عنوان پارامترهای شاخص در انتخاب زلزله طرح در روش طراحی بر مبنای عملکرد لرزهای برای سیستم ترکیبی مطرح می سازد.

۳– ۷– بررسی تأثیر ساختگاه بر تغییر مکانهای افقی سیستم

نتایج به دست آمده نشان دهندهٔ تأثیر مستقیم نوع ساختگاه بر تغییر شکلهای به وجود آمده در سیستم ترکیبی میباشد به گونهای ضمن حرکت از ساختگاه نوع ۱ به ساختگاه نوع ۳، با افزایش قابل ملاحظهای در تغيير شکلهای ماندگار به وجود آمده در سيستم مواجه می شويم. علت اين پدیده را می توان در افزایش شتاب بیشینه و کاهش پارامترهای ژئوتکنیکی تودهٔ خاک میخ کوبی شده ضمن حرکت از ساختگاه نوع ۱ به ساختگاه نوع ٣، جستجو نمود. على رغم افزايش طول المان هاى تسليح ضمن افزايش ارتفاع سیستم، تأثیر منفی احداث سیستم ترکیبی در ساختگاه نوع ۳ در دیوارهای بلندتر بیشتر است. این تأثیر که در دیوارهای ۶ و ۹ متری به ترتیب برابر با ۱۱۵ و ۲۴۰ درصد اندازهگیری شده است، نشان میدهد که تأثیر منفی کاهش پارامترهای ژئوتکنیکی توده میخکوبی به مراتب بیشتر از تأثير مثبت افزايش طول المانهاي تسليح است. اين يافته تأكيدي است بر حساسیت حاکم بر طراحی سیستم ترکیبی جهت اجرا در مناطقی با پارامترهای ژئوتکنیکی ضعیف. از سوی دیگر ضمن حرکت از ساختگاه نوع ۱ به ساختگاه نوع ۳، مُد لغزش پر رنگ تر می شود که این پدیده با افزایش ارتفاع سیستم کمرنگ شده و جای خود را به تلفیقی از مُد دوران و مُد شکمدادگی میدهد (شکل ۲۳).

شکل ۲۲. تغییرات تغییر شکلهای افقی ماندگار سیستم مرکب در مقابل پارامتر CAV و شتاب بیشینه

Fig. 22. Permanent horizontal deformation changes of the hybrid wall versus CAV and maximum input acceleration

شکل ۲۳. پروفیل تغییرمکانهای افقی سیستم ترکیبی تحت بار لرزه ای متناظر با نوع ساختگاه: الف) سیستم ۶ متری؛ ب) سیستم ۹ متری

Fig. 23. Horizontal displacement profile of hybrid walls under seismic loading corresponding to the site type: a) 6-meter wall; b) 9-meter wall

۴- نتیجه گیری

با تکیه بر نتایج به دست آمده از مطالعات عددی و آزمایشگاهی انجام شده بر روی سیستم ترکیبی، می توان به موارد زیر در قالب یک نتیجه گیری جامع و کاربردی اشاره نمود:

۱- تشکیل یک سطح لغزش دو جزئی متشکل از تلاقی یک خط شیب دار در توده مسلح شده با تسمه و یک سهمی محدب در توده میخ کوبی نشان داد که در نظر گرفتن سطوح گسیختگی توصیه شده برای سیستمهای مسلحسازی متداول (اسپیرالهای لگاریتمی و مکانیزمهای دوخطی) جهت طراحی لرزهای سیستم ترکیبی بسیار دور از واقعیت بوده و میتواند منجر به یک طراح غیر اقتصادی گردد.

۲-رشد ناگهانی ۲۶ تا ۳۳ درصدی تغییر شکلهای افقی سیستم ضمن عبور از مرز ردهٔ طولی ۸H در خلال کاهش طول المانهای تسلیح تأییدی است بر صحت توصیههای آییننامه FHWA در خصوص انتخاب۰.YH به عنوان طول بحرانی المانهای تسلیح در شرایط لرزهای. لذا میتوان همانند سیستم خاک مسلح و سیستم میخکوبی، VH. را به عنوان طول حداقل المانهای تسلیح در شرایط لرزهای برای سیستم مرکب سری توصیه نمود.

۳– بر اساس مشاهدات صورت گرفته از لحظه شروع تشکیل ریزترکها و همچنین لحظه آغاز بسیج نواحی پلاستیک و شروع تشکیل گوهی گسیختگی، مقادیر Δ/۱.۱۰ هم ۲/H به عنوان مرز وقوع تغییر شکلهای پلاستیک و Δ/۶۰۰ مد. x/H به عنوان مرز تشکیل گوهی گسیختگی و وقوع تخریب برای این سیستم مرکب سری معرفی شد.

۴- بیشتر بودن سهم وقوع بزرگ نمایی شتاب و همچنین شکل گیری تغییر شکلهای افقی در توده مسلح شده با تسمه نسبت به ناحیه میخ کوبی شده بر لزوم توجه بیشتر به این ناحیه در خلال طراحی لرزهای دیوارهای مرکب سری می افزاید.

۵– کاهش تأثیرپذیری تغییر شکلهای سیستم مرکب سری از تغییرات طول المان تسلیح، شتاب پایه و CAV در خلال افزایش ارتفاع سیستم نشان دهنده کارآمد بودن استفاده از نسبت یکسان (α) در انتخاب طول المان تسمه و میخ میباشد. بنابراین توصیه میشود طول المانهای میخ و المانهای تسمه در سیستم مرکب سری به صورت ضریبی یکسان از ارتفاع کل سیستم (αH) و ارتفاع سیستم خاک مسلح (αh) انتخاب شود.

۶- مواجهه با پارامترهای ضعیف ژئوتکنیکی یکی از اصلی ترین معضلات در طراحی دیوارهای مرکب سری میباشد که افزایش طول المانهای تسلیح

نیز چندان تاب مقابله با تأثیرات منفیِ آن را ندارد. از این رو ضروری است در طراحی دیوارهای ترکیبیِ واقع شده در ساختگاهای ضعیف، طراحی توده میخکوبی شده با در نظر گرفتن تمهیدات ویژه جهت افزایش پایداری آن انجام شود.

۲– پر رنگ شدن مُد لغزش در اثر افزایش شتاب پایه، لزوم توجه بیشتر به میخهای واقع شده در ردیفهای تحتانی را جهت مقابله با این پدیده مسجل می سازد. همچنین، افزایش طول المانهای تسلیح می تواند به عنوان یک راه حل برای کاهش دوران دیوار ترکیبی سری معرفی شود.

CAV با توجه به همبستگی مناسب بین شتاب بیشینه و پارامتر CAV با تغییر شکلهای ماندگار، میتوان این دو پارامتر را به عنوان پارامترهای شاخص در انتخاب زلزله طرح در روش طراحی بر مبنای عملکرد لرزهای سیستمهای مرکب سری پیشنهاد نمود.

منابع

- [1]T.A. Wood, P.W. Jayawickrama, W.D. Lawson, Instrumentation and Monitoring of an MSE/Soil Nail Hybrid Retaining Wall, Proceedings of the International Foundation Congress and Equipment Expo. ASCE, (2009).
- [2] A. Daniel P.E. Thome, Rehabilitation of an Existing Mechanically Stabilized Earth Wall Using Soil Nails, DFI's 30th Annual Conference on Deep Foundations Chicago, Illinois, (2005).
- [3] FHWA, Shored Mechanically Stabilized Earth (SMSE)
 Wall Systems Design Guidelines, Publication No.
 FHWA-CFL/TD-06-001, National Highway Institute, (2006).
- [4] C-C. Fan, C-F. Hsiao, Field Performance of a Hybrid Reinforced Earth Embankment Built Adjacent to a Slope with Narrow Fill Space, Journal of Geoengineering, 6(1) (2011) 47-62.
- [5] B.S. Yiqing wei, Development of equivalent surcharge loads for the design of soil nailed segment of MSE/ SOIL NAIL HYBRID Retaining walls based on results from full-scale wall instrumentation and finite element analysis, PhD thesis (2013).

Amirkabir J. Civil Eng., 50(1) (2018) 189-210.

- [18] NCHRP REPORT 701, Proposed Specifications for LRFD Soil-Nailing Design and Construction, in: National Cooperative Highway Research Program, (2011).
- [19] AASHTO, Interims: Standard Specifications for Highway Bridges, 17th Edition, American Association of State Highway a Transportation Officials, Washington, D.C., USA, (2002).
- [20] T. Kokusho, Cyclic triaxial test of dynamic soil properties for wide strain range, Soils and foundations, 20(2) (1980) 45-60.
- [21] B. Huang, R.J. Bathurst, K. Hatami, Numerical study of the influence of reinforcement length and spacing on reinforced soil segmental walls of variable height, Proceedings of the First Pan American Geosynthetics Conference and Exhibition, Cancun, Mexico, IFAI, (2008) 1256–1264.
- [22] K. Hatami, R.J. Bathurst, Effect of structural design on fundamental frequency of reinforced-soil retaining walls SoilDynamics and Earthquake Engineering, 19(3) (2000) 137-157.
- [23] R.J. Bathurst, K. Hatami, Seismic response analysis of a geosynthetic-reinforced soil retaining wall, Geosynthetics International, 5(1-2) (1998) 127-166.
- [24] D.M. Wood, Geotechnical modelling, Version 2.2, (2004).
- [25] J.B. Hansen, Earth pressure calculation. Copenhagen: Danish Technical Press, (1953).
- [26] M.R. Tufenkjian, M. Vucetic, Dynamic failure Mechanism of Soil- Nailed Excavation Models in Centrifuge, Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering, 126(3) (2000) 227-235.
- [27] K. Watanabe, Y. Munaf, J. Koseki, M. Tateyama, K. Kojima, Behavior of several types of model retaining walls subjected to irregular exaction, Soils Found, 43(5) (2003) 13–27.

- [6] M. Yazdandoust, Shaking table modeling of MSE/soil nail hybrid retaining walls. Soils Found., 59 (2) (2019a) 241–252.
- [7] M. Yazdandoust, Numerical and Experimental Study to Evaluation of Seismic Performance of Reinforced Earth whit Steel Elements, PhD thesis (2013) (in Persian).
- [8] Iranian Code of Practice for Seismic Resistant Design of Building, Building and Housing Research Center, Standard No. 2800, 3rd Edition, (2014) (in Persian).
- [9] K. Ishihara, A.M. Asal, Dynamic behavior of soils, soil amplification and soil structure interaction', final report for working group d., UNDP/UNESCO project on earthquake risk reduction in Balkan region, (1982).
- [10] M.K. Jafari, A. Shafiee, A. Ramzkhah, Dynamic properties of the fine grained soils in south of Tehran, J. Seismol. Earthq. Eng., 4 (2002) 25–35.
- [11] H.B. Seed, T.R. Wong, I.M. Idriss, K. Tokimatsu, Moduli and damping factors for dynamic analyses of cohesionless soils, Journal of Geotechnical Engineering, 112(11) (1986) 1016–32.
- [12] E.Y. Sharif, A.A. Al Bis, M.K. Harb, An Application of Geophysical Techniques for Determining Dynamic Properties of the Ground in Dubailand Area, UAE, Arab Center for Engineering Studies, (2008).
- [13] J. Chai, and J.P. Carter, Deformation Analysis in Soft Ground Improvement, Springer, (2009).
- [14] S.L. Kramer, Geotechnical Earthquake Engineering, Prentice Hall, (1996).
- [15] O.E. Suncar, Pullout and Tensile Behavior of Crimped Steel Reinforcement for Mechanically Stabilized Earth (MSE) Walls, Utah State University, (2011).
- [16] FLAC Manual, Ver. 5.0, Itasca, USA, (2005).
- [17]M. Yazdandoust, Numerical and Experimental Study on Seismic Behavior of Soil-Nailed Walls to Introduce the Pseudo Static Coefficient Based on Performance Levels.

چگونه به این مقاله ارجاع دهیم N. Ahmadi, M. Yazdandoust , Experimental and Numerical Study on the Seismic Performance of MSE/Soil Nail Hybrid Walls, Amirkabir J. Civil Eng., 54(1) (2022) 165-190.

DOI: 10.22060/ceej.2021.18379.6862